

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Słuchać głosu obywateli Europy, by budować zrównoważoną przyszłość (Plan działania EKES-u na szczyt w Sybinie i późniejszy okres)”

(2019/C 228/06)

Sprawozdawcy: **Vladimíra DRBALOVÁ**

Peter SCHMIDT

Yves SOMVILLE

Decyzja Prezydium	16.10.2018
Podstawa prawna	Art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego
Data przyjęcia na sesji plenarnej	20.3.2019
Sesja plenarna nr	542
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	217/6/8

Słuchać głosu obywateli Europy, by budować zrównoważoną przyszłość

1. Wprowadzenie

1.1. EKES jest pomostem między instytucjami UE a obywatelami dzięki różnorodności swoich członków i jako taki chciałby proponować ambitną wizję przyszłości, w której Europa staje się światowym liderem w dziedzinie zrównoważonego rozwoju.

1.2. Fundamentem Unii Europejskiej jest jeden z najbardziej udanych projektów pokojowych, społecznych i gospodarczych w historii Europy. Nasza Europa opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności i równości kobiet i mężczyzn, demokracji, praworządności i poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości ⁽¹⁾. Wartości te muszą pozostać w centrum przyszłego rozwoju i polityki UE.

1.3. Siedemdziesiąt lat pokoju i stabilności w Europie jest osiągnięciem historycznym i wyjątkowym. Umożliwił je projekt europejski i budowa Unii Europejskiej, które stworzyły związek między narodami Europy i, krok po kroku, powiązały państwa europejskie w dążeniu do wspólnego celu. Dlatego też UE jest nadal atrakcyjnym projektem dla krajów kandydujących, a także dla krajów uczestniczących w unijnej polityce sąsiedztwa. Europa musi być jednak przygotowana na nowe wydarzenia geopolityczne. EKES powinien odgrywać rolę w uświadamianiu, że pokój nie jest dany raz na zawsze.

1.4. U podstaw integracji europejskiej znajduje się jednolity rynek we wszystkich wymiarach – gospodarczym, społecznym i środowiskowym. W związku z tym powinien on być w stanie generować trwały wzrost gospodarczy i innowacje, przyciągać inwestycje i wspierać trwałą konkurencyjność swoich przedsiębiorstw na zglobalizowanych rynkach. Należy jednak również zauważyć, że pozytywny wpływ jednolitego rynku nie rozkłada się równomiernie i że nie wszyscy obywatele mogą korzystać ze związanego z nim dobrobytu.

1.5. *Zrównoważony wzrost* oznacza, że wzrost gospodarczy powinien opierać się nie tylko na ilości, ale również – a nawet bardziej – na jakości, co oznacza (i) brak eksploatacji środowiska lub pracy, (ii) sprawiedliwe warunki życia, (iii) wzrost gospodarczy mierzony nie tylko w ujęciu zmian rocznych, ale także poprzez stan majątku i jego podział, (iv) zaspokojenie potrzeb wszystkich w ramach zasobów planety, (v) rozwój gospodarek pozwalających nam prosperować, bez względu na ich wzrost lub jego brak, oraz (vi) zamknięty obieg dochodów między gospodarstwami domowymi, przedsiębiorstwami, bankami, rządami i handlem, działający na zasadach społecznych i ekologicznych. Wspólne energia, materiały, świat przyrody, społeczeństwo, władza oraz dobrobyt: tego brakuje w obecnym modelu. Nieopłacana praca opiekunów – głównie kobiet – jest pomijana, chociaż żadna gospodarka nie mogłaby funkcjonować bez nich ⁽²⁾.

1.6. Tymczasem *zrównoważona konkurencyjność* jest modelem, który pozwala wyważyć dobrobyt gospodarczy, kwestie środowiskowe i integrację społeczną. W tym kontekście globalny wskaźnik konkurencyjności dostosowany do zrównoważonego rozwoju musi uwzględnić dwa nowe wymiary – środowiskowy i społeczny ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, art. 2.

⁽²⁾ Ta definicja zrównoważonego wzrostu pochodzi od Kate Raworth z Oxford University's Environmental Change Institute. Raworth przedstawiła koncepcję tzw. *doughnut economics*, stanowiącą przełomową alternatywę dla ekonomiki wzrostu i nowy model zrównoważonego rozwoju gospodarczego na XXI w., który mógłby przyczynić się do likwidacji nierówności – <https://www.kateraworth.com/doughnut/>

⁽³⁾ Definicja oparta na pracy Stena Thore'a i Ruzanny Tarverdyan na temat zrównoważonej konkurencyjności: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162516000664?via%3Dihub>

1.7. Istotę Europy stanowią cztery swobody, a mianowicie swoboda przepływu produktów, obywateli, usług i kapitału, które razem umożliwiają rozwój handlu i gospodarki, zatrudnienie, kreatywność i innowacyjność, wymianę umiejętności i rozwój infrastruktury na obszarach oddalonych. Sprawnie funkcjonujące swobody gospodarcze i reguły konkurencji idą w parze z podstawowymi prawami socjalnymi, lecz nie powinny ich naruszać.

1.8. Niemniej jednak UE stoi w obliczu wyjątkowych wewnętrznych i zewnętrznych wyzwań gospodarczych, społecznych, środowiskowych i politycznych ⁽⁴⁾, które zagrażają jej istnieniu, a są to m.in.: protekcyjność na jednolitym rynku, nierówności społeczne, populizm, nacjonalizm i ekstremizm ⁽⁵⁾, a także ważne zmiany na scenie geopolitycznej i istotne przemiany technologiczne.

1.9. Równie istotnym zagrożeniem dla ludności, gospodarki i ekosystemów Europy są szybko zmieniający się klimat, gwałtownie malejąca różnorodność biologiczna, inne zagrożenia dla środowiska naturalnego i zbiorowy brak realizacji skutecznej polityki. Dlatego też potrzebujemy zdecydowanej strategii UE na rzecz wdrożenia agendy ONZ 2030. Równiejsze społeczeństwa mają lepsze wyniki w zakresie ochrony środowiska i większą zdolność do realizacji zasad zrównoważonego rozwoju.

1.10. Istnieje wyraźna potrzeba zajęcia się kwestią zapotrzebowania na wysokiej jakości miejsca pracy dla obywateli w całej Europie, zwłaszcza w regionach o wysokim bezrobociu – w szczególności w przypadku bezrobocia ludzi młodych – lub w obliczu zmian strukturalnych. Nakłada to na wszystkich – instytucje, rządy, partnerów społecznych i inne organizacje społeczeństwa obywatelskiego – obowiązek ponownego zdefiniowania, czym jest zrównoważona Europa, aby wspierać tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy.

1.11. Istnieje pilna potrzeba zwiększenia dostępu do rynków pracy poprzez powiązanie tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy z systemem kształcenia w celu uzyskania odpowiednich zestawów umiejętności, na przykład za pomocą systemu dualnego.

1.12. Wymiar społeczny i środowiskowy są ze sobą splecione, a gospodarka musi być czynnikiem umożliwiającym ożywienie społeczne, gospodarcze i kulturowe, zwłaszcza poprzez promocję i rozwój kluczowych umiejętności oraz większą dywersyfikację. Agenda ONZ 2030 musi zachęcać sektor prywatny, aby przyczynił się do osiągnięcia zrównoważonych celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych, a tym samym do wspierania sprawiedliwego i trwałego wzrostu dobrobytu dla wszystkich oraz ochrony praw socjalnych, praw człowieka i praw pracowniczych ⁽⁶⁾.

1.13. Wymiar kulturowy projektu europejskiego, w całej jego różnorodności, musi być również w pełni uwzględniony we wszystkich obszarach polityki UE. Wymaga to zrozumienia i promowania dziedzictwa kulturowego, włączenia wymiaru kulturalnego i kreatywnego do edukacji oraz wspierania współczesnej twórczości jako siły napędowej spójności i rozwoju.

1.14. Zrównoważony rozwój to przyszłościowy proces, który musi opierać się na silnej politycznej determinacji i zdecydowaniu w kształtowaniu zrównoważonej Unii Europejskiej poprzez kierowanie naszych gospodarek ku odpornej, opartej na współpracy, zasobooszczędnej, niskoemisyjnej i inkluzywnej przyszłości ⁽⁷⁾, w której zachowania, działania i decyzje rządów, przedsiębiorstw, pracowników, obywateli i konsumentów podejmowane są tak, by ich cele gospodarcze, środowiskowe i społeczne realizowane były w odpowiedzialny sposób.

— EKES wzywa najpierw do opracowania **nadrzędnej strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju** w związku z realizacją Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. Gwarancją realizacji tej strategii będzie ambitny budżet UE.

— **Konkurencyjność i zrównoważony rozwój nie są ze sobą sprzeczne**, jeżeli aspekty społeczne i środowiskowe są nieodłączną częścią definicji konkurencyjności. Konkurencyjność nie może być definiowana tylko pod kątem ilości i cen, ale powinna również uwzględniać aspekt europejskich wartości, jakości i zrównoważonego rozwoju jako element w pełni rozwiniętego i dobrze działającego rynku wewnętrznego.

— **Europa potrzebuje nowego modelu wzrostu gospodarczego**, który jakościowo różniłby się od dotychczasowego, byłby bardziej inkluzywny społecznie i zrównoważony pod względem ekologicznym, a także zachęcałby do konwergencji transformacji cyfrowej i ekologicznej w naszych krajach i społeczeństwach oraz towarzyszyłby temu procesowi.

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u z 18 października 2017 r. „Transformacja w kierunku bardziej zrównoważonej przyszłości Europy” (Dz.U. C 81 z 2.3.2018, s. 44).

⁽⁵⁾ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z 25 października 2018 r. w sprawie wzrostu liczby neofaszystowskich aktów przemocy w Europie.

⁽⁶⁾ Opinia EKES-u z 7 grudnia 2017 r. „Kluczowa rola handlu i inwestycji w osiągnięciu i wdrażaniu celów zrównoważonego rozwoju”, Dz.U. C 129 z 11.4.2018, s. 27.

⁽⁷⁾ Opinia EKES-u z 21 września 2016 r. „Zrównoważony rozwój: nakreślenie wewnętrznej i zewnętrznej polityki UE”, NAT/693, Dz.U. C 487 z 28.12.2016, s. 41.

- **Zrównoważone inwestycje są kluczowym instrumentem** wspierania i promowania procesu wzmocnienia wiodącej roli Europy w budowaniu zrównoważonego społeczeństwa. Muszą one pobudzać tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy, energię odnawialną, systemy kształcenia, przystępny cenowo, dostępny i ekologiczny transport publiczny, ekoprojektowane technologie cyfrowe, badania naukowe i innowacje.
- **Przedsiębiorstwa europejskie muszą wypełniać swoją rolę i obowiązki** oraz działać jako przywódcy w oczach reszty świata, jeżeli konkurencyjność i zrównoważony rozwój gospodarczy naszego europejskiego systemu mają być definiowane na nowo, z uwzględnieniem możliwości tej jedynej planety, jaką posiadamy.

2. Europa obywateli

2.1. W oczach europejskich obywateli Europa jest postrzegana coraz rzadziej jako element rozwiązania, a coraz częściej – jako część problemu. Obecne zagrożenia to nacjonalizm i protekcyjizm. W związku z utratą tożsamości i odejściem od wartości, zaniedbawszy wymiar kulturowy projektu europejskiego, Europa nie znajduje odpowiedzi adekwatnych do skali problemów lokalnych i globalnych.

2.2. Uznanie uzasadnionych obaw obywateli, szczególnie młodych ludzi, i zwiększenie ich uczestnictwa w życiu demokratycznym jest bardzo ważne. Nadrzędne znaczenie ma poprawa i reforma istniejących mechanizmów uczestnictwa i konsultacji w UE. Kwestie dotyczące młodzieży są zintegrowane m.in. z Europejskim filarem praw socjalnych, Agendą na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i celami zrównoważonego rozwoju.

- **Zorganizowany dialog obywatelski musi stać się prawdziwym narzędziem demokratycznego uczestnictwa**, o którym mowa w art. 11 ust. 1 i 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) ⁽⁸⁾.
- EKES, jako instytucjonalny przedstawiciel zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego UE, będzie nadal aktywnie zaangażowany w proces tworzenia polityki.
- Europejska inicjatywa obywatelska przewidziana w art. 11 ust. 4 TUE, jako pierwsze międzynarodowe narzędzie partycypacyjne na świecie, również wymaga dalszego wsparcia i usprawnień. Ze swojej strony EKES walczy o prostszy i bardziej zrozumiały zbiór przepisów dotyczących jej wdrażania ⁽⁹⁾, a także pełni rolę pośrednika między Komisją a obywatelami, w szczególności organizując coroczną konferencję w ramach Dnia Europejskiej Inicjatywy Obywatelskiej oraz udzielając wsparcia i pomocy organizatorom europejskiej inicjatywy obywatelskiej.
- **Młodzież musi zostać zaangażowana w europejski proces polityczny i uczestniczyć w nim** ⁽¹⁰⁾ dzięki propagowaniu szerszego zaangażowania obywatelskiego, w tym poprzez głosowanie, uczestnictwo w wolontariacie, wstępowanie do organizacji młodzieżowych oraz udział w demokracji w miejscu pracy i uczestnictwo w dialogu społecznym ⁽¹¹⁾. EKES będzie wspierać udział młodzieży w swoich działaniach i nadal organizować wydarzenia skierowane do młodych ludzi, takie jak „Twoja Europa – Twoje zdanie” czy nagroda dla młodych przedsiębiorców.
- **Należy podjąć środki w celu zapewnienia większej rozliczalności i przejrzystości** procesu podejmowania decyzji przez instytucje UE i rządy krajowe, włączając w to szczebel regionalny i lokalny, aby zyskać poparcie obywateli; chodzi tu m.in. o reformę metod pracy Rady w celu zwiększenia przejrzystości i rozwiązania problemów dotyczących rozliczalności i przejrzystości związanych z częstym wykorzystywaniem zamkniętych „rozmów trójstronnych” przed przyjmowaniem aktów w pierwszym i drugim czytaniu w ramach zwykłej procedury ustawodawczej ⁽¹²⁾ ⁽¹³⁾.
- **Należy ustanowić mechanizmy instytucjonalne w celu zwiększenia oddziaływania opinii EKES-u** procesu kształtowania polityki i podejmowania decyzji w UE, na przykład poprzez lepsze monitorowanie działań podejmowanych w następstwie opinii Komitetu oraz poprzez zawarcie porozumienia o współpracy z Radą UE w celu zapewnienia, między innymi, systematycznego przekazywania grupom roboczym Rady informacji na temat opinii Komitetu.
- Ogromne znaczenie dla nowego ładu społecznego ma **poparcie obywateli dla realizacji Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030**.

⁽⁸⁾ Opinia EKES-u z 14 listopada 2012 r. w sprawie zasad, procedur i działań służących wdrażaniu art. 11 ust. 1 i 2 traktatu lizbońskiego (Dz.U. C 11 z 15.1.2013, s. 8).

⁽⁹⁾ Opinia EKES-u z 13 lipca 2016 r. w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej (zmiana) (Dz.U. C 389 z 21.10.2016, s. 35).

⁽¹⁰⁾ Rezolucja Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie planu prac Unii Europejskiej na rzecz młodzieży na lata 2016–2018.

Eurochild Child Participation Strategy z 5 kwietnia 2017 r.

Program ONZ dotyczący młodzieży „Youth Participation in Development – Summary Guidelines for Development Partners”.

⁽¹¹⁾ Opinia EKES-u z 18 października 2018 r. w sprawie komunikatu Komisji „Angażowanie, łączenie i wzmocnienie pozycji osób młodych: nowa strategia UE na rzecz młodzieży” (Dz.U. C 62 z 15.2.2019, s. 142).

⁽¹²⁾ Opinia EKES-u z 17 września 2015 r. „Poprawa funkcjonowania UE dzięki wykorzystaniu potencjału Traktatu z Lizbony” (Dz.U. C 13 z 15.1.2016, s. 183).

⁽¹³⁾ Rezolucja EKES-u z 5 lipca 2017 r. w sprawie „Biała księga Komisji w sprawie przyszłości Europy i dalsze działania” (Dz.U. C 345 z 13.10.2017, s. 11).

3. Społeczny wymiar Europy

3.1. Europejski model społeczny powinien zapewniać solidną i sprawiedliwą ochronę wszystkim obywatelom, zmniejszając jednocześnie ubóstwo i stwarzając wszystkim możliwości rozwoju. Godziwe dochody powinny zmniejszyć przepaść między osobami zamożnymi a tymi, którzy znajdują się w niekorzystnej sytuacji, i zapewnić wysoką jakość życia. Wszyscy powinni korzystać z godziwych standardów pracy, równości, wysokiego poziomu dobrostanu i mniejszych nierówności w zakresie zdrowia w poszczególnych krajach i między krajami oraz między pokoleniami. Głównymi zasadami rządzącymi krajowymi i europejskimi programami politycznymi muszą być: włączenie społecznie i ochrona socjalna, wysokiej jakości miejsca pracy, równość płci, przystępna cenowo i dostępna publiczna opieka zdrowotna dobrej jakości, dostęp do przystępnego cenowo mieszkalnictwa, wymiar sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, wysokiej jakości edukacja publiczna i równy dostęp do kultury.

- Niezbędny jest nowy ład społeczny, który zapewni wszystkim obywatelom życie w sprawiedliwszym i równiejszym społeczeństwie. Dlatego też EKES wzywa do ustanowienia programu działań socjalnych w celu transpozycji Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 na wszystkie poziomy.
- EKES wzywa do **ogólnej poprawy i zwiększenia inwestycji w systemy kształcenia** i popiera **powszechne prawo do uczenia się przez całe życie**, które umożliwi ludziom zdobywanie umiejętności, przekwalifikowanie się i podnoszenie umiejętności; na szerokie wsparcie zasługuje zwiększenie inwestycji w instytucje, działania i strategie mające na celu wspieranie osób wobec przyszłych przemian w miejscu pracy, a także realizacja wymiernego programu reform na rzecz równości płci⁽¹⁴⁾.
- **Polityka publiczna i środki ustawodawcze** muszą zapewniać wszystkim europejskim obywatelom i mieszkańcom taki sam poziom ochrony oraz możliwość korzystania z przysługujących im podstawowych praw i swobód. UE musi poprawić swoją politykę i działania, aby zapewnić równość płci, a także zagwarantować, by wszyscy ludzie mający do czynienia z wieloma formami dyskryminacji mieli równe szanse w społeczeństwie.
- W kontekście rosnących obaw dotyczących różnic w postępach państw członkowskich środki zapewniające minimalną płacę i dochód minimalny jako element konwergencji społecznej w UE mogą stanowić ważny element ochrony socjalnej. Przyczyniłoby się to do osiągnięcia godziwego poziomu życia we wszystkich krajach, a jednocześnie do **wspierania wzrostu gospodarczego i zwiększania konwergencji lub do unikania rozbieżności w ramach UE**⁽¹⁵⁾.
- Zrównoważona transformacja wymaga inwestycji w skuteczne i zintegrowane systemy zabezpieczenia społecznego oferujące usługi wysokiej jakości⁽¹⁶⁾.
- Dialog społeczny i solidne systemy rokowań zbiorowych między partnerami społecznymi powinny być kluczowymi narzędziami, by przewidywać transformację i zmiany oraz zarządzać nimi.
- Powyższe środki powinny wspomóc utworzenie równych warunków działania z myślą o umożliwieniu pełnego wdrożenia jednolitego rynku.

4. Zrównoważone środowisko

4.1. Zagrożenia dla środowiska nadal zajmują główne miejsce w corocznym badaniu postrzegania zagrożeń (Global Risks Perception Survey). W tym roku były to trzy spośród pięciu głównych zagrożeń według prawdopodobieństwa i cztery według oddziaływania. Największe obawy budzą ekstremalne zjawiska pogodowe, ale respondenci coraz częściej niepokoją się niepowodzeniem polityki ochrony środowiska: po spadku w rankingu po konferencji paryskiej, „porażka łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej” wróciła w tym roku na drugie miejsce w kategorii oddziaływania⁽¹⁷⁾.

4.2. Na wymarłej planecie nie będzie ani życia, ani zatrudnienia, ani przedsiębiorczości. Załamanie się różnorodności biologicznej i zmiana klimatu oznacza, że bezwzględnym warunkiem wstępnym jest dla UE tworzenie wysokiej jakości miejsca pracy⁽¹⁸⁾ i zapewnienie rozwiązań korzystnych dla pracodawców, pracowników i innych przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego. Opóźnianie dostosowania lub brak jakichkolwiek działań mogłoby znacznie zwiększyć całkowity koszt zmiany klimatu⁽¹⁹⁾ i jej śmiertelny wpływ na różnorodność biologiczną, w tym skutki dla ludzkości.

4.3. Projekt europejskiego paktu finansowo-klimatycznego jest od kilku lat przedmiotem dyskusji. Pakt ten pozwoliłby UE utrzymać pozycję lidera w zakresie zrównoważonego rozwoju i walki ze zmianą klimatu⁽²⁰⁾.

⁽¹⁴⁾ Międzynarodowa Komisja MOP ds. Przyszłości Pracy „Work for a brighter future” z 22 stycznia 2019 r.

⁽¹⁵⁾ Opinia EKES-u z 20 lutego 2019 r. w sprawie komunikatu Komisji „Roczna analiza wzrostu gospodarczego na 2019 r. – Na rzecz silniejszej Europy w obliczu niepewności globalnej” (Dz.U. C 190 z 5.6.2019, s. 24).

⁽¹⁶⁾ Dokument Komisji Europejskiej otwierający debatę „W kierunku zrównoważonej Europy 2030” z 30 stycznia 2019 r.

⁽¹⁷⁾ The Global Risk Report 2019 dla światowego forum gospodarczego – streszczenie.

⁽¹⁸⁾ Opinia EKES-u z 25 stycznia 2017 r. w sprawie europejskiego filaru praw socjalnych (Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 10).

⁽¹⁹⁾ Sprawozdanie OECD „The economic consequences of Climate Change” z 2 września 2016 r.

⁽²⁰⁾ Opinia EKES-u z 17 października 2018 r. w sprawie europejskiego paktu finansowo-klimatycznego (Dz.U. C 62 z 15.2.2019, s. 8).

- Strategia ta **musi zagwarantować, że przynajmniej porozumienie paryskie** będzie w pełni i niezwłocznie wdrażane, co wyrazi się dostosowaniem celów UE w zakresie redukcji emisji na lata 2030 i 2050 – przy czym należy zobowiązać się do ograniczenia wzrostu temperatury o maksymalnie 1°C – oraz ambitną polityką UE w zakresie klimatu, w tym szybkim wycofaniem wszystkich paliw kopalnych, i przejściem od efektywności energetycznej do bezwzględnego zmniejszenia zużycia energii. **UE powinna przyspieszyć sprawiedliwe i trwałe przejście na najwyższy możliwy poziom⁽²¹⁾ dostaw energii ze źródeł odnawialnych** – energii, która jest czysta, przystępna cenowo, wspiera własność społeczną i nie prowadzi ani do ubóstwa energetycznego, ani do osłabienia trwałej konkurencyjności przedsiębiorstw europejskich na poziomie globalnym.
- Pakt finansowo-klimatyczny musi obejmować wszystkie aspekty polityki przeciwdziałania zmianie klimatu, takie jak sprawiedliwa transformacja w celu złagodzenia skutków zmian i zrekompensowania szkód i strat, a także rzeczywiste strategie na rzecz przystosowania się do zmiany klimatu.
- EKES ponownie **wzywa do opracowania kompleksowej polityki żywnościowej⁽²²⁾** w UE w celu zapewnienia zdrowej diety w ramach zrównoważonych systemów żywnościowych, połączenia rolnictwa z żywieniem i usługami ekosystemowymi oraz zapewnienia łańcuchów dostaw gwarantujących ochronę zdrowia publicznego dla wszystkich grup społeczeństwa europejskiego. Zasadnicze znaczenie ma sprawiedliwy podział wartości dodanej w całym łańcuchu dostaw żywności.
- Rolnictwo mogłoby stanowić część rozwiązania problemu zmiany klimatu (gospodarka o obiegu zamkniętym, składowanie dwutlenku węgla itp.), ponieważ obejmuje znaczną część terytorium Europy. Ponadto zrównoważone rolnictwo odgrywa ważną rolę w utrzymaniu struktury społeczno-gospodarczej na obszarach wiejskich.
- **UE musi przekształcić gospodarkę linearną w bezemisyjną gospodarkę o obiegu zamkniętym.** Strategie polityczne na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym powinny zagwarantować, by obiegi te były trwałe, małe, lokalne i czyste. W niektórych, szczególnych gałęziach przemysłu obiegi mogą być duże⁽²³⁾.
- **Należy ustanowić i wdrożyć wspólne normy w celu zapewnienia czystego powietrza i wody oraz ochrony oceanów.** Należy podjąć ambitne działania, aby powstrzymać wylesianie i utratę różnorodności biologicznej w Europie i na świecie oraz położyć kres nie zrównoważonej eksploatacji zasobów naturalnych, w tym w krajach globalnego Południa. Należy podjąć środki w celu dostosowania poziomu konsumpcji europejskiej do zdolności Ziemi do produkowania, w tym poprzez realizację strategii wystarczalności⁽²⁴⁾.

5. Europejski biznes jako silniejszy, zrównoważony lider na arenie międzynarodowej

5.1. Przedsiębiorstwa to czynnik umożliwiający rozwój społeczny i środowiskowy, a zrównoważona konkurencyjność jest niezbędnym warunkiem, aby przedsiębiorstwa mogły odgrywać swoją rolę w społeczeństwie. Przedsiębiorstwa w coraz większym stopniu działają w sposób zrównoważony, w oparciu o własne specyficzne warunki i zasoby oraz we współpracy z zainteresowanymi stronami, aby monitorować i oceniać wpływ ich działalności gospodarczej na społeczeństwo, ochronę środowiska, ochronę konsumentów i prawa człowieka oraz przedstawiać na ten temat sprawozdania. W związku z tym Europa musi przyjąć w swoich strategiach podejście, które jest zgodne z jej dążeniem do tego, by stać się światowym liderem w dziedzinie zrównoważonego rozwoju. Wśród przedsiębiorstw w Europie istnieją już pionierzy w tym względzie, ale muszą oni być bardziej ambitni i rozpowszechnić ten sposób myślenia o zrównoważonym rozwoju w ramach łańcuchów wartości, tak by stanowiło to szczególną zachętę dla MŚP.

5.2. Wiele nowych modeli zmienia relacje między producentami, dystrybutorami i konsumentami. Niektóre z tych nowych modeli (np. gospodarka oparta na funkcjonalności, gospodarka dzielenia się i odpowiedzialne finansowanie) mają na celu podjęcie innych kluczowych wyzwań dla ludzi i planety, które mają kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju, takich jak sprawiedliwość społeczna, partycypacyjne sprawowanie rządów oraz ochrona zasobów i kapitału naturalnego.

- Trwająca czwarta rewolucja przemysłowa radykalnie zmienia światową gospodarkę, a w szczególności produkcję i usługi związane z przemysłem. Europa potrzebuje **prawdziwej transformacji cyfrowej** w celu odzyskania trwałej konkurencyjności na świecie oraz zapewnienia trwałego wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Europa potrzebuje kompleksowej zmiany, aby stać się najbardziej dynamicznym regionem cyfrowym na świecie, z uwzględnieniem globalnego charakteru gospodarki cyfrowej i integracji przedsiębiorstw w ramach globalnych łańcuchów wartości.

⁽²¹⁾ Opinia EKES-u z 2 lipca 2015 r. „Protokół paryski – plan przeciwdziałania zmianie klimatu na świecie po 2020 r.” (Dz.U. C 383 z 17.11.2015, s. 74).

⁽²²⁾ Opinia EKES-u z 6 grudnia 2017 r. „Wkład społeczeństwa obywatelskiego w rozwój kompleksowej polityki żywnościowej w UE” (Dz.U. C 129 z 11.4.2018, s. 18).

⁽²³⁾ Opinia EKES-u z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie pakietu dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym (Dz.U. C 264 z 20.7.2016, s. 98).

⁽²⁴⁾ „Manifesto for a Sustainable Europe for its Citizens” z 28 września 2018 r.

- Dla Unii Europejskiej wspieranie tych innowacyjnych rozwiązań jest szansą, by stać się liderem w dziedzinie nowatorskich modeli biznesowych, nierozzerwalnie łączących pojęcia dobrobytu gospodarczego, wysokiej jakości ochrony socjalnej i zrównoważenia środowiskowego oraz pozwalających promować „markę europejską”.
- Przedsiębiorstwa europejskie muszą pozostać siłą napędową innowacji i kreatywności oraz spełniać wysokie standardy w zakresie warunków pracy, ochrony konsumentów i ochrony środowiska w całej Europie. Podczas gdy kształtowanie inteligentnej polityki i dobre rządzenie mają do odegrania istotną rolę w określaniu odpowiednich ram, przedsiębiorstwa i ich pracownicy, w ścisłej współpracy z naukowcami i badaczami, zapewniają innowacje i rozwiązania w odpowiedzi na potrzeby społeczne.
- Otoczenie biznesowe, które pomaga przygotować się na przyszłość, opiera się na otwartych rynkach i uczciwej konkurencji uwzględniającej aspekty społeczne i środowiskowe, a także zapewnia warunki sprzyjające prowadzeniu działalności gospodarczej.
- Należy udostępnić wytyczne i wsparcie umożliwiające wszystkim przedsiębiorstwom, a w szczególności MŚP, wykorzystanie cyfryzacji, odwrócenie nieodpowiednich trendów w inwestycjach w technologie i innowacje poprzez podnoszenie świadomości, zachęcanie do finansowania, wspieranie badań i rozwoju oraz inwestowanie w odpowiednie umiejętności.

6. Wolny i sprawiedliwy handel

6.1. Polityka handlowa UE jest niezmiernie ważnym czynnikiem, który ma zastosowanie do całej UE i faktycznie łączy wszystkie jej państwa członkowskie. Polityka handlowa pomogła UE powiększać dobrobyt poprzez wymianę handlową z wieloma partnerami. Obecnie UE jest wiodącą potęgą w światowym handlu, ponad 30 mln miejsc pracy związanych jest z handlem międzynarodowym⁽²⁵⁾, odgrywa ważną rolę w handlu usługami i posiada znaczne nadwyżki w handlu towarami, na przykład z USA (ponad 107,9 mld EUR w pierwszych 11 miesiącach 2018 r.). Jednocześnie poprzez handel UE ucieleśnia i propaguje wartości związane z integracją społeczną i ochroną środowiska, które mają zasadnicze znaczenie dla kształtowania zrównoważonej globalizacji – innymi słowy takiej globalizacji, która przyniesie korzyści nie tylko dużym przedsiębiorstwom i inwestorom, ale także zwykłym ludziom, pracownikom, rolnikom, konsumentom i MŚP.

6.2. Celem UE jest propagowanie – w ramach stosunków wielostronnych i dwustronnych oraz jednostronnie – wizji polityki handlowej, która łączy tradycyjne merkantylne podejście do dostępu do rynku (środki taryfowe i pozataryfowe) z celami zrównoważonego rozwoju i współgra z przeciwdziałaniem zmianie klimatu.

6.3. Polityka handlowa UE umocniła rolę społeczeństwa obywatelskiego zarówno na etapie negocjacji, jak i w fazie wdrażania, dzięki wkładowi wewnętrznych grup doradczych. EKES popiera profesjonalizację wszystkich organizacji, dzięki którym obywatele mogą mieć więcej do powiedzenia w kwestii określania treści umów handlowych i więcej kontroli nad przestrzeganiem przez partnerów handlowych zobowiązań i standardów „jakościowych”⁽²⁶⁾.

— Polityka handlowa UE – podobnie jak jej dyplomacja i polityka sąsiedztwa – musi odzwierciedlać własne wartości wewnętrzne UE jako światowego lidera w dziedzinie zrównoważonego rozwoju oraz być z nimi spójna. UE powinna być w stanie utrzymać swoją konkurencyjność i zarządzać swoimi sojuszami z najważniejszymi partnerami, a jednocześnie utrzymać, wzmocnić i udoskonalić swój model wysokich standardów w dziedzinie środowiska i kwestii społecznych.

— EKES wzywa w szczególności do przyjęcia ambitnego programu polityki handlowej na wszystkich trzech poziomach – jednostronnym, dwustronnym i wielostronnym – która to polityka przyczyni się do wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy w UE, propagując opartą na zasadach politykę handlową na arenie światowej.

— UE powinna jednostronnie zmodernizować i udoskonalić ogólny system preferencji (GSP) i inicjatywę „wszystko oprócz broni”(EBA), aby stymulować rozwój krajów najsłabiej rozwiniętych i krajów rozwijających się.

— W stosunkach dwustronnych UE powinna nadal otwierać nowe rynki i zwiększać możliwości biznesowe oraz zadowolenie konsumentów poprzez handel z większą liczbą partnerów, a zarazem gwarantować wysokie standardy społeczne i środowiskowe w rolnictwie, przemyśle i usługach.

— W kontekście wielostronnym UE powinna przeprowadzić reformę WTO, aby uniknąć paraliżu Organu Apelacyjnego w Organie Rozstrzygania Sporów. W ostatnim czasie EKES przyjął ambitny i perspektywiczny pakiet wniosków dotyczących tej reformy w perspektywie krótko- i średnioterminowej⁽²⁷⁾. Celem jest zapewnienie, aby WTO – wyłączny strażnik handlu międzynarodowego – znacznie przyczyniła się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju, zachowywała spójność między zasadami handlu a międzynarodowymi normami pracy oraz ułatwiała realizację zobowiązań wynikających z porozumienia paryskiego.

⁽²⁵⁾ Komunikat Komisji z 14 października 2015 r. „Handel z korzyścią dla wszystkich”.

⁽²⁶⁾ Opinia EKES-u z 23 stycznia 2019 r. w sprawie roli wewnętrznych grup doradczych w monitorowaniu wdrażania umów o wolnym handlu (Dz.U. C 159 z 10.5.2019, s. 28).

⁽²⁷⁾ Opinia EKES-u z 23 stycznia 2019 r. w sprawie reformy WTO pod kątem dostosowania do tendencji w handlu światowym (Dz.U. C 159 z 10.5.2019, s. 15).

- Otwarcie na handel wymaga skutecznych instrumentów ochrony handlu oraz mechanizmu operacyjnego monitorowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w strategicznych sektorach UE. Ma to oczywiście na celu ochronę UE i jej konsumentów, pracowników i przedsiębiorstwa przed nieuczciwymi i drapieżnymi praktykami handlowymi.
- Zasadnicze znaczenie ma pogłębianie współpracy na szczeblu międzynarodowym ze wszystkimi odpowiednimi organizacjami (OECD, EKG ONZ, MOP, WTO itd.) w celu skutecznego stawienia czoła globalnym wyzwaniom, takim jak zmiana klimatu, ubóstwo, oszustwa, uchylanie się od opodatkowania i cyberataki.

7. Dobra i usługi publiczne

7.1. Zgodnie z zasadą 20. Europejskiego filaru praw socjalnych „Każdy ma prawo dostępu do podstawowych usług dobrej jakości, w tym wody, urządzeń sanitarnych, energii, transportu, usług finansowych i usług łączności cyfrowej”⁽²⁸⁾. Usługi te nie mogą funkcjonować wyłącznie według wspólnych zasad konkurencji i rynku: przepisy szczegółowe mają zasadnicze znaczenie dla zapewnienia każdemu obywatelowi przystępnego cenowo dostępu do tych usług, które uważa się za niezbędne i które są uznawane za wspólne wartości Unii⁽²⁹⁾.

- W kontekście udzielania zamówień publicznych władze publiczne muszą dążyć do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju przez proaktywne stosowanie kryteriów środowiskowych i społecznych w zakresie zamówień publicznych, określonych w nowych europejskich przepisach dotyczących zamówień publicznych.
- Podstawowe usługi publiczne⁽³⁰⁾, takie jak edukacja, opieka zdrowotna, opieka nad dziećmi i transport publiczny oraz dobra publiczne, takie jak czysta woda pitna, czyste powietrze i nienaruszona gleba itp. muszą być dostępne dla wszystkich po przystępnych cenach.

8. Sprawiedliwe opodatkowanie

8.1. Polityka podatkowa w UE składa się z dwóch elementów: podatków bezpośrednich, które pozostają w wyłącznej gestii państw członkowskich, oraz podatków pośrednich, które mają wpływ na swobodny przepływ towarów i swobodę świadczenia usług na jednolitym rynku. W odniesieniu do podatków bezpośrednich UE wprowadziła jednak pewne zharmonizowane normy w zakresie opodatkowania przedsiębiorstw i osób fizycznych, natomiast państwa członkowskie podjęły wspólne działania w celu zapobiegania unikaniu opodatkowania i podwójnemu opodatkowaniu. Niemniej UE musi w dalszym ciągu propagować sprawiedliwy system podatkowy, w ramach którego osoby fizyczne i prawne muszą płacić podatki od swoich dochodów i zysków w sposób proporcjonalny. Jeśli chodzi o opodatkowanie pośrednie, UE koordynuje i harmonizuje przepisy dotyczące podatku od wartości dodanej (VAT) oraz podatku akcyzowego. Gwarantuje to, że konkurencja na rynku wewnętrznym nie jest zakłócana przez zróżnicowanie stawek podatków pośrednich i przez systemy dające przedsiębiorstwom w jednym kraju nieuczciwą przewagę nad innymi.

8.2. Brak przejrzystości, dyskryminacja, zakłócenia konkurencji i szkodliwe praktyki podatkowe powodują wzrost nierówności gospodarczych oraz ograniczenie inwestycji i miejsc pracy, co prowadzi do niezadowolenia społecznego, braku zaufania i deficytu demokracji. Dlatego sprawiedliwą politykę podatkową UE należy wdrażać w zgodzie z nadrzędną strategią na rzecz zrównoważonego rozwoju w celu wspierania konwergencji gospodarczej i społecznej, spójności społecznej i inwestycji w zrównoważony rozwój, a nie w sprzeczności z tą strategią.

- Niezbędna reforma UGW powinna obejmować większą koordynację podatkową między członkami UGW oraz jednolitą reprezentację euro w organizacjach międzynarodowych.
- EKES popiera sprawiedliwe opodatkowanie i walkę z oszustwami podatkowymi, uchylaniem się od opodatkowania, praniem pieniędzy i praktykami finansowymi rajów podatkowych. Wspólnym celem instytucji, rządów i przedsiębiorstw UE musi być wspólne działanie w celu wprowadzenia skutecznych mechanizmów, takich jak dwie dyrektywy w sprawie przeciwdziałania unikaniu opodatkowania⁽³¹⁾.
- Koordynacja walki z oszustwami podatkowymi i uchylaniem się od opodatkowania powinna obejmować środki przeciwdziałające erozji podstawy opodatkowania przedsiębiorstw i przenoszeniu zysków: Komisja Europejska oszacowała, że wchodziło 50–70 mld EUR rocznie, zanim zaczęto wprowadzać środki zapobiegawcze. Szacuje się, że kwota niepobranego podatku VAT kształtuje się w granicach 150 mld EUR rocznie.
- UE musi współpracować z innymi regionami gospodarczymi w celu skutecznego zwalczania korupcji i uchylania się od opodatkowania na całym świecie oraz po to, by zagwarantować, że międzynarodowe przepisy dotyczące podatku dochodowego od osób prawnych są jasne, przejrzyste, obiektywne i przewidywalne.

⁽²⁸⁾ Usługi te, które Komisja określa jako „usługi podstawowe” i których pełen wykaz nie został ujęty w zasadzie 20., wchodzi w zakres „usług świadczonych w interesie ogólnym” podlegających zobowiązaniom z tytułu świadczenia usług publicznych. Pojęcie „usług podstawowych” nie istnieje w prawie UE, które mówi jedynie o usługach publicznych (transport) i usługach świadczonych w interesie ogólnym (o charakterze gospodarczym, niegospodarczym).

⁽²⁹⁾ EKES przygotowuje obecnie opinię z inicjatywy własnej „Z myślą o lepszym wdrażaniu filaru praw socjalnych, promowanie podstawowych usług” w ramach wkładu Komitetu na szczyt w Sybiniu i dalszy okres.

⁽³⁰⁾ Opinia EKES-u z 17 października 2018 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) (Dz.U. C 62 z 15.2.2019, s. 165).

⁽³¹⁾ Opinia EKES-u z 20 września 2017 r. w sprawie systemu opodatkowania na rzecz uczciwej konkurencji i wzrostu (Dz.U. C 434 z 15.12.2017, s. 18).

- Obywatele w coraz większym stopniu domagają się, by wykorzystywać opodatkowanie do zapewnienia spójności społecznej, zwalczania globalnego ocieplenia i wspierania zrównoważonego wzrostu gospodarczego.
- EKES wzywa do wprowadzenia skutecznych i skoordynowanych środków podatkowych w celu zagwarantowania, że wszystkie przedsiębiorstwa płacą sprawiedliwą część podatków i wnoszą wkład do krajowych i europejskich budżetów publicznych, aby umożliwić rządowi wypełnienie zobowiązań wynikających z ich praw socjalnych⁽³²⁾. EKES popiera wniosek Komisji dotyczący ustanowienia wspólnej skonsolidowanej podstawy opodatkowania osób prawnych (CCCTB)⁽³³⁾.
- Nowe modele biznesowe wykorzystujące platformy internetowe i inne narzędzia cyfrowe sprawiły, że działalność przedsiębiorstw stała się mniej uzależniona od ich fizycznej obecności w danym kraju. EKES uważa, że bardzo ważne jest opracowanie nowych zasad dotyczących przypisywania zysków przedsiębiorstw do państwa UE i ich opodatkowania, w dialogu z partnerami handlowymi, i aktywny udział w toczących się dyskusjach na szczepku OECD/G-20 na temat globalnego porozumienia w sprawie gospodarki cyfrowej, tak aby unikać eskalacji napięć handlowych i podatkowych między dużymi podmiotami gospodarczymi na świecie⁽³⁴⁾.

9. Zarządzanie

9.1. Transformacja w kierunku zrównoważonego rozwoju wymaga **nowego podejścia do zarządzania** oraz **nowych zasad i instrumentów** przy określaniu i wdrażaniu polityk UE. Zrównoważony rozwój wymaga **całościowego i międzysektorowego podejścia politycznego**, aby zagwarantować, że wyzwania gospodarcze, społeczne i środowiskowe rozwiązywać się będzie kompleksowo.

- UE musi **zadbać o to, by wszystkie jej polityki wewnętrzne i zewnętrzne były spójne i dostosowane do celów zrównoważonego rozwoju**, aby należycie uwzględnić w nich zasady wydajności i zrównoważonego rozwoju, a także proporcjonalności.
- Stosowanie instrumentów Komisji Europejskiej służących **lepsze stanowi prawa** jest kolejnym sposobem na zapewnienie dalszego włączenia zrównoważonego rozwoju w polityki europejskie. Wszystkie oceny skutków Komisji muszą zawierać ocenę skutków środowiskowych, klimatycznych, społecznych i gospodarczych, aby należycie uwzględnić i rozważyć zrównoważony charakter. Oceny ex post muszą również zawierać analizę wszystkich trzech wymiarów w ramach silnego zintegrowanego podejścia. Wymagane są również konsultacje z partnerami społecznymi, zgodnie z postanowieniami Traktatu dotyczącymi konkretnych konsultacji w zakresie pracy i zarządzania w odniesieniu do prawodawstwa dotyczącego kwestii społecznych (art. 154 ust. 2). Konsultacje z Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, Europejskim Komitetem Regionów i parlamentami krajowymi tworzą kolejny element zestawu narzędzi na rzecz lepszego stanowienia prawa, aby spełnić wymóg inkluzywności, który stanowi centralny element programu działań do roku 2030.
- Biorąc pod uwagę cele zrównoważonego rozwoju, platforma REFIT oraz oceny skutków i oceny ex post muszą przyczynić się do tego, by prawodawstwo było korzystne dla przedsiębiorstw i obywateli. Przy stosowaniu tych narzędzi należy w przyszłości nadal wykorzystywać wszystkie dostępne źródła, w tym społeczeństwo obywatelskie, aby oceniać, w jaki sposób można poprawić skuteczność i wydajność prawodawstwa UE z myślą o jego celach. Narzędzia te powinny przyczynić się do szeroko zakrojonych usprawnień regulacyjnych w zakresie zrównoważonego rozwoju we wszystkich jego aspektach, mając na celu nie tylko uproszczenie i ograniczenie zbędnych obciążeń oraz zapewnienie skutecznego osiągnięcia celów legislacyjnych bez ich obniżania, ale także pomoc w zakresie przeglądu, weryfikacji, zmiany, poprawy lub lepszego egzekwowania istniejących przepisów.
- Jak przedstawiono w rocznej analizie wzrostu gospodarczego na 2019 r.⁽³⁵⁾, **europejski semestr stanowiący unijne ramy zarządzania gospodarczego** koncentruje się w pewnym stopniu na zatrudnieniu i wynikach społecznych, ale jest mniej kompleksowy w odniesieniu do zagrożeń związanych ze zmianą klimatu oraz postępów UE w osiągnięciu celów paryskich. EKES wzywa do opracowania **przyszłościowej strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju w ramach cyklu zrównoważonego rozwoju i w oparciu o uzupełniające się wskaźniki i cele społeczne, gospodarcze i środowiskowe**.
- **Dialog społeczny** powinien zostać uznany za instrument wdrażania agendy na rzecz rozwoju. Wymaga on sprzyjającego otoczenia i skutecznych ram instytucjonalnych. Te z kolei zaczynają się od poszanowania wolności zrzeszania się i prawa do rokowań zbiorowych. UE powinna współpracować z partnerami społecznymi w celu promowania dobrych praktyk w zakresie stosunków pracy i sprawnie funkcjonującej administracji pracy.
- **Unia Europejska powinna zacieśnić więzi z państwami członkowskimi** i odzyskać zaufanie swoich obywateli poprzez dobre wdrożenie podejścia opartego na rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność, które umożliwia zintegrowany rozwój lokalny oraz zaangażowanie obywateli i ich organizacji w terenie. EKES jest przekonany, że rozwój lokalny kierowany przez społeczność mógłby przynieść wiele korzyści jako udany europejski instrument rozwoju lokalnego⁽³⁶⁾.

⁽³²⁾ Zob. przypis 31.

⁽³³⁾ Opinia EKES-u z 20 września 2017 r. w sprawie wspólnej (skonsolidowanej) podstawy opodatkowania osób prawnych (Dz.U. C 434 z 15.12.2017, s. 58).

⁽³⁴⁾ Opinia EKES-u z 12 lipca 2018 r. w sprawie opodatkowania zysków przedsiębiorstw wielonarodowych w gospodarce cyfrowej (Dz.U. C 367 z 10.10.2018, s. 73).

⁽³⁵⁾ Zob. przypis 22.

⁽³⁶⁾ Opinia EKES-u z 7 grudnia 2017 r. w sprawie korzyści z podejścia opartego na rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność dla zintegrowanego rozwoju lokalnego i rozwoju obszarów wiejskich (Dz.U. C 129 z 11.4.2018, s. 36).

10. Kompleksowe podejście do polityki migracyjnej

10.1 W debacie o przyszłości zrównoważonej Europy nie można pomijać podejścia Europy do kwestii migracji. Zmiany demograficzne pokazują, że Europa będzie potrzebowała migrantów, ich talentów, umiejętności i potencjału w zakresie przedsiębiorczości. Istnieje pilna potrzeba zmiany narracji i polityki migracyjnej w oparciu o ściślejszą współpracę z państwami trzecimi, aby zapewnić racjonalną debatę na podstawie faktów. Uchodźców i migrantów nie należy postrzegać jako zagrożenie, lecz jako szansę dla europejskiego modelu gospodarczego i społecznego⁽³⁷⁾. W tym celu potrzebujemy kompleksowego podejścia i strategii w dziedzinie migracji.

- UE powinna przyjąć strategie polityczne i środki, które umożliwią bezpieczną, uporządkowaną i legalną migrację oraz doprowadzą do poprawy integracji i spójności społecznej. UE powinna ściślej koordynować swoje działania z MOP w zakresie migracji zarobkowej i programów integracji.
- EKES wzywa do zapewnienia bezpiecznych i legalnych dróg dla uchodźców przybywających do UE. Potrzebne jest skoordynowane podejście ze strony wszystkich państw członkowskich oraz europejskich i krajowych zainteresowanych stron, oparte na wspólnej odpowiedzialności, sprawiedliwym podziale obowiązków, konwergencji i poszanowaniu praw podstawowych, aby uwzględnić więcej możliwości łączenia rodzin, relokacji i przesiedleń.
- Brak integracji wiąże się z zagrożeniami i kosztami gospodarczymi, społeczno-kulturowymi i politycznymi. W związku z tym inwestycje w integrację imigrantów są najlepszą polisą ubezpieczeniową na wypadek potencjalnych przyszłych kosztów, problemów i napięć.
- Integracja jest dwukierunkowym procesem, w związku z czym społeczność przyjmująca i migranci muszą być za nią współodpowiedzialni. Oczekiwanie, że nowo przybyli zintegrują się bez niczyjej pomocy pomimo znacznych barier społecznych, kulturowych i ekonomicznych, nie jest ani sprawiedliwe, ani wyważone. Aby ułatwić ten proces, polityka publiczna powinna zwalczać obawy, wątpliwości i niepokoje różnych grup społecznych w społeczeństwach UE, tak aby uniknąć wystąpień antyuniijnych i ksenofobicznych. W tym celu odpowiednie strategie polityczne powinny zawierać z jednej strony jasny, spójny i uzasadniony zestaw zobowiązań, a zarazem konsekwentne potępienie antyimigranckiej retoryki i antyimigranckich zachowań.
- Wojna, zmiana klimatu i brak perspektyw w państwach trzecich mogą skutkować stałym, a nawet jeszcze większym napływem uchodźców i migrantów. Ograniczenie czynników skłaniających do migracji to ogólnie wyzwanie na skalę światową. Zwiększy się skala wszystkich rodzajów migracji (w tym uchodźców klimatycznych) z powodu rosnącej rzeszy przesiedleńców. W tym celu UE musi być lepiej przygotowana do koordynowania ich rozlokowania w państwach członkowskich. EKES podkreślał już, że brak równowagi procesów gospodarczych może jeszcze bardziej zdestabilizować sytuację. W związku z tym EKES popiera stanowisko, że traktat lizboński zapewnia wystarczająco szeroki mandat do przeglądu polityki imigracyjnej w celu uregulowania statusu „osób przesiedlonych ze względów środowiskowych”.

11. Budżet UE

11.1. EKES uznaje wysoką europejską wartość dodaną programów, na które we wnioskach Komisji dotyczących wieloletnich ram finansowych (WRF) na lata 2021–2027 przypada największy wzrost wydatków (B+R+I, Erasmus+). EKES kwestionuje jednak to, że wzrosty te planowane są kosztem poważnych cięć środków przeznaczonych na Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), politykę spójności i wspólną politykę rolną (WPR) w wyniku dążenia do zmniejszenia budżetu UE z obecnego poziomu 1,16 % dochodu narodowego brutto (DNB) EU-27 do zaledwie 1,11 % w WRF po roku 2020.

11.2. EKES kwestionuje proponowane cięcia planowanych środków na zobowiązania na rzecz WPR. Cięcia te uniemożliwią wdrożenie modelu zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, będącego ogólnym celem nowej reformy WPR, oraz osiągnięcie innych celów ujętych w niedawnym komunikacie Komisji w sprawie przyszłości rolnictwa i produkcji żywności.

11.3. Wniosek Komisji świadczy niestety o nadmiernej chęci utrzymania status quo, a EKES ubolewa nad niedostosowaniem między skalą i charakterem nowych wyzwań stojących przed UE a jej ambicjami i dostępnymi środkami umożliwiającymi ich realizację.

⁽³⁷⁾ Opinia EKES-u z 12 grudnia 2018 r. „Koszty braku imigracji i braku integracji”(Dz.U. C 110 z 22.3.2019, s. 1).

11.4. Nieufność ludzi wobec krajowych i europejskich instytucji demokratycznych prowadzi do nasilenia ruchów politycznych kwestionujących demokratyczne wartości i zasady oraz samą UE. Przedstawiciele niektórych z tych ruchów politycznych wchodzi obecnie w skład rządów niektórych państw członkowskich UE.

- Aby zmierzyć się z priorytetami gospodarczymi, społecznymi i środowiskowymi, zarówno nowymi, jak i bieżącymi, UE potrzebuje w tym politycznie krytycznym momencie **silnego budżetu**. Wniosek Komisji w sprawie wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 jest skromny i mało ambitny. Podobnie jak Parlament Europejski i Europejski Komitet Regionów, EKES wzywa do ustalenia zasobów na poziomie 1,3 % DNB przy dochodach pochodzących głównie z zasobów własnych UE oraz do ustalenia kwot podatkowych zaproponowanych przez Grupę Wysokiego Szczebla ds. Zasobów Własnych, której przewodniczył Mario Monti ⁽³⁸⁾.
- Zdaniem EKES-u należy **przekazywać środki państwom członkowskim zgodnie z kryteriami sprawiedliwego podziału, aby przywrócić ścieżkę konwergencji gospodarczej i społecznej**, która została przerwana przez kryzys ⁽³⁹⁾.
- EKES uważa, że w następnych WRF należy zwiększyć środki finansowe, aby umożliwić (i) wdrożenie przez państwa członkowskie deklaracji z Göteborga w sprawie europejskiego filaru praw socjalnych w celu stymulowania tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy w kontekście zrównoważonego rozwoju, (ii) realizację agendy ONZ 2030 oraz (iii) wdrożenie porozumienia paryskiego promującego przechodzenie na zielone i cyfrowe społeczeństwa.
- UE potrzebuje ambitnych budżetów, które będą instrumentami polityki wytyczającej jasną strategię na rzecz wzmocnienia Unii obejmującą zwiększenie integracji, demokracji i wsparcia dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego zarówno w UE, jak i poza nią, zwiększenie wsparcia dla przedsiębiorstw w stawianiu czoła wyzwaniom związanym ze środowiskiem i transformacją cyfrową, wzmocnienie wymiaru społecznego oraz zwiększenie wsparcia dla obszarów wiejskich. Tylko w ten sposób UE może ograniczyć i przezwyciężyć wewnętrzne siły odśrodkowe i zewnętrzne zagrożenia geopolityczne.
- EKES popiera wniosek, by uzależnić przyznawanie funduszy UE państwom członkowskim od poszanowania zasady praworządności, która jest jednym z filarów wartości unijnych zgodnie z art. 2 TUE.

12. Komunikacja

12.1. Nawet najbardziej ambitne koncepcje i programy polityczne na poziomie UE nie przyczynią się do przełamania dystansu, jaki dzieli obecnie Unię od jej obywateli, jeżeli nie będą one odpowiednio komunikowane.

12.2. Ten rozdźwięk między inicjatywami, działaniami i decyzjami podejmowanymi na szczeblu UE a ich postrzeganiem przez obywateli prowadzi do błędnego koła niepoinformowanych lub źle poinformowanych obywateli, czego konsekwencją jest wzrost populizmu w większości państw członkowskich. Jednocześnie obserwujemy pojawienie się nastrojów antyeuropejskich wśród niektórych grup ludności, co czasem podważa nieustanne prace nad integracją europejską.

12.3. W związku z tym pilnie potrzebna jest kompleksowa wspólna strategia komunikacyjna dla wszystkich instytucji UE, na wszystkich szczeblach, w tym wszystkich podmiotów społeczeństwa obywatelskiego, po to by przeciwdziałać temu brakowi informacji, a także celowemu podawaniu informacji wprowadzających w błąd.

12.4. Skuteczna polityka komunikacji musi przybrać formę rzeczywistego dialogu między tymi, którzy przekazują informacje, a tymi, którzy je otrzymują, tak by unikać podejścia odgórnego.

12.5. Istotne, wiarygodne i żywe informacje na tematy europejskie pomagają kształtować świadomość spraw europejskich i wzbudzać zainteresowanie nimi.

12.6. EKES – jako pomost między UE a jej obywatelami – powinien ułatwiać takie skoordynowane działania za pośrednictwem swoich 350 członków. Różnorodność członków EKES-u jest główną korzyścią z punktu widzenia kontaktów z maksimum obywateli w całej Europie. Należy zwłaszcza zwrócić większą uwagę na młodzież.

⁽³⁸⁾ Sprawozdanie końcowe i zalecenia Grupy Wysokiego Szczebla ds. Zasobów Własnych w sprawie przyszłego finansowania UE – grudzień 2016 r.

⁽³⁹⁾ Opinia EKES-u z 19 września 2018 r. w sprawie pakietu dotyczącego wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 (Dz.U. C 440 z 6.12.2018, s. 106).

- UE powinna lepiej uznać i wspierać zasadniczą rolę EKES-u w skracaniu dystansu do obywateli europejskich.
- UE musi również zdecentralizować dialogi obywatelskie, tak by gminy i regiony mogły rozpocząć tworzenie wspólnego europejskiego celu i tożsamości.
- Strategie polityczne UE powinny w większym stopniu odpowiadać na propozycje wysuwane przez obywateli, społeczności i organizacje społeczeństwa obywatelskiego, dając im powód do angażowania się.
- EKES powinien oceniać wdrażanie polityki UE w państwach członkowskich każdego roku w oparciu o cele polityczne określone w niniejszej opinii, tak by zapewnić obywatelom konkretne odpowiedzi dotyczące wpływu członkostwa w UE na ich codzienne życie.

Bruksela, dnia 20 marca 2019 r.

Luca JAHIER

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

ZAŁĄCZNIK

Następujące poprawki, które uzyskały poparcie co najmniej jednej czwartej oddanych głosów, zostały odrzucone w trakcie debaty (art. 59 ust. 4 regulaminu wewnętrznego):

a) **Punkt 1.5**

Zmienić:

Zrównoważony wzrost oznacza, że wzrost gospodarczy powinien opierać się nie tylko na ilości, ale również — a nawet bardziej — na jakości, co oznacza (i) brak eksploatacji środowiska lub pracy, (ii) sprawiedliwe warunki życia, (iii) wzrost gospodarczy mierzony nie tylko w ujęciu zmian rocznych, ale także poprzez stan majątku i jego podział, (iv) zaspokojenie potrzeb wszystkich w ramach zasobów planety, (v) rozwój gospodarek pozwalających nam prosperować, bez względu na ich wzrost lub jego brak, oraz (vi) zamknięty obieg dochodów między gospodarstwami domowymi, przedsiębiorstwami, bankami, rządami i handlem, działający na zasadach społecznych i ekologicznych. Wspólne energia, materiały, świat przyrody, społeczeństwo, władza oraz dobrobyt: tego brakuje w obecnym modelu. Nieopłacana praca opiekunów — głównie kobiet — jest pomijana, chociaż żadna gospodarka nie mogłaby funkcjonować bez nich. Koncepcja zrównoważonego wzrostu odnosi się do wzrostu, który uwzględni nie tylko aspekty gospodarcze, lecz również społeczne i środowiskowe. W ostatnich latach przedstawiono różne rodzaje modeli gospodarczych, na przykład „doughnut economics”, który ma na celu zaspokojenie podstawowych potrzeb wszystkich (w oparciu o dwanaście fundamentów społecznych) w ramach zasobów planety (określonych w dziewięciu poziomach krytycznych planety). W związku z tym dokonano propozycji pomiaru wzrostu z użyciem wskaźników wykraczających poza PKB.

Uzasadnienie

Celem jest wyjaśnienie faktu, że skreślony tekst nie jest powszechnie przyjętą definicją zrównoważonego wzrostu gospodarczego, lecz odnosi się do modelu gospodarczego przedstawionego przez Kate Raworth wzmiankowanego w przypisie. W tekście nie opisano również istoty modelu „doughnut”, lecz przemieszano związane z nim podstawowe warunki, cechy, konsekwencje i aspekty pomiaru.

Wynik głosowania

Za: 75

Przeciw: 132

Wstrzymało się: 11

b) **Punkt 1.6**

Zmienić:

Tymczasem koncepcja zrównoważonej konkurencyjności odnosi się do modelu zrównoważona konkurencyjność jest modelem, który pozwala wyważyć dobrobyt gospodarczy, kwestie środowiskowe i integrację społeczną. Znajduje to odzwierciedlenie m.in. w stosowanym przez Światowe Forum Ekonomiczne globalnym wskaźniku. W tym kontekście globalny wskaźnik konkurencyjności dostosowany do zrównoważonego rozwoju musi uwzględniać dwa nowe wymiary — środowiskowy i społeczny.

Uzasadnienie

Wskaźnik konkurencyjności dostosowany do zrównoważonego rozwoju uwzględni konkretnie wymiar środowiskowy i społeczny.

Wynik głosowania

Za: 64

Przeciw: 147

Wstrzymało się: 13

c) Ramka 1 (po punkcie 1.14), 2. tiret

Zmienić:

~~Konkurencyjność i zrównoważony rozwój nie są ze sobą sprzeczne, jeżeli aspekty społeczne i środowiskowe są nieodłączną częścią wyceny produktów i usług na rynku definicji konkurencyjności. Konkurencyjność nie może być definiowana tylko pod kątem ilości i cen, ale powinna również uwzględniać aspekt europejskich wartości, jakości i zrównoważonego rozwoju.~~

Uzasadnienie

Konkurencyjność na rynkach nie jest określana definicjami.

Wynik głosowania

Za: 66

Przeciw: 148

Wstrzymało się:9

d) Ramka 1 (po punkcie 1.14), 5. tiret

Zmienić:

Przedsiębiorstwa europejskie, europejscy pracownicy, konsumenci i całe społeczeństwo obywatelskie muszą wypełniać swoją rolę i obowiązki oraz działać jako przywódcy w oczach reszty świata w odniesieniu do zrównoważonego rozwoju, jeżeli konkurencyjność i zrównoważony rozwój gospodarczy naszego europejskiego systemu mają być definiowane na nowo, z uwzględnieniem możliwości tej jedynej planety, jaką posiadamy.

Uzasadnienie

Wszystkie podmioty społeczeństwa obywatelskiego muszą wypełniać swoją rolę i obowiązki. I nie jest zależne od przyjętych definicji.

Wynik głosowania

Za: 56

Przeciw: 138

Wstrzymało się:9
